

KENT GÜNDEMİNE BAKIŞ

İstanbul'un Dönüşümü: KADIN DOSTU KENT POLİTİKALARI

Yayın Yönetimi ve İdari Koordinasyon
İstanbul Planlama Ajansı

İçerik Sorumluları
Gamze Yaşar, Özge Tekçe Demirkol

Hazırlayanlar
Ezgi Kundakçı

Katkıda Bulunanlar
Dr. Hatice Kurşuncu

Tasarım Konsepti ve Yayın Kimliği
Kader Şahin

Basım Yeri ve Tarihi
İstanbul, Mart 2024

İstanbul Büyükşehir Belediye İştiraki Kültür A.Ş. yayınıdır.

İÇİNDEKİLER

YÖNETİCİ ÖZETİ	4
TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİNE GENEL BAKIŞ	5
DÜNYADA TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ	6
SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA AMAÇLARINDA KADIN	6
TÜRKİYE VE İSTANBUL'DA KADIN	8
İSTANBUL VİZYON 2050 STRATEJİK PLANLAMA ÇALIŞMALARINDA KADINA YÖNELİK POLİTİKALAR	12
KADIN DOSTU KENT YOLUNDA İSTANBUL	13
DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER	20

YÖNETİCİ ÖZETİ

8 Mart Dünya Kadınlar Günü için Birleşmiş Milletler (BM) tarafından 2024 yılında "Kadınlara Yatırım Yapın: İlerlemeyi Hızlandırın" teması belirlendi. Mevcut yatırım oranı ve hızıyla 2030 yılına kadar dünya genelinde 340 milyondan fazla kadın ve kız çocuğunun aşırı yoksulluk içinde yaşayacağını göz önünde bulundurarak BM, dünya ülkelerine acil bir çağrı niteliğinde kadının ekonomik açıdan güçlendirilmesine yönelik olarak bu temayı belirlemiştir. Dünya Bankası ve BM Kadın Birimi'nin 89 ülkeden örneklemeler ile gerçekleştirdikleri çalışma, kadınlarda yoksulluğun erkeklere göre özellikle 20-34 yaş aralığında belirgin bir şekilde daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur.

Türkiye'de 1921 yılından bu yana kutlanan 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nde, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de çeşitli etkinlik ve eylemler gerçekleştirilmekte; eşitlik, eğitim, şiddet, sağlık, gelir, iş gücü gibi temel konular kapsamında kadın hakları gündeme gelmekte ve önemi tartışılmaktadır. Özellikle son yıllarda kadına yönelik şiddet ve cinayet olaylarıyla gınaşırı üzücü haberlerini aldığımız kadınların, toplum içinde eşitleyici politikalarla buluşturulması ve eşit haklara kavuşması için yerel yönetimlerin hayata geçirdiği tüm plan ve çalışmalar ile sağladığı kentsel hizmetlerde toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifini oluşturmaları, kadınların kentsel yaşamın her alanına dâhil olmalarını sağlama konusunda önem arz etmektedir.

Kadın dostu kent olma hedefi doğrultusunda kadınları kentsel yaşamın her alanına adil ve kapsayıcı bir biçimde dâhil edebilmek için kadınların maruz kaldıkları ekonomik eşitsizlikleri giderecek, şiddetle mücadelelerinde destek olacak, eğitim fırsatlarından eşit bir şekilde yararlanmalarını sağlayacak ve söz sahibi olma ve temsil edilme haklarını artıracak çalışmaların yerel yönetim sorumluluğu ve bilinciyle İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) tarafından hayata geçirilmesi, toplumumuzun yarısını oluşturan kadın ve kız çocuklarının güçlendirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİNE GENEL BAKIŞ

Toplumsal cinsiyet kavramı, kadınlık ve erkeklik şeklinde toplum tarafından yaratılan roller olduğunu ve bu roller arasındaki eşitsizliklerin de toplum tarafından yaratıldığını ifade eden bir kavramdır. Kadın ve erkek arasında eşitliğin var olduğuna toplum olarak inanmama durumu, dünyanın yarısını oluşturan bir nüfusun birçok alanda ayrımcılığa uğramasına neden olmaktadır. Cinsiyetler arasında görülen ekonomik ve toplumsal eşitsizlikler, kadınların eğitim haklarından daha az yararlanmaları, iş yaşamına daha nadir dâhil olmaları, kentsel olanaklara ve kamusal hizmetlere erişimlerinde engellerle karşılaşmaları, karar mekanizmalarında yer almamaları ve yeterli olarak temsil edilmemeleri gibi birçok temel sorunu beraberinde getirmekte; bu durum da küresel ölçekte insan hakları konusunda acil olarak üstesinden gelinmesi gereken bir kriz olarak karşımıza çıkmaktadır.

Literatürde yer alan çalışmalar, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması konusunda ana akımlaştırma ve pozitif ayrımcılık olmak üzere iki temel stratejinin bulunduğunu ortaya koymaktadır. Ana akımlaştırma yaklaşımı, tüm toplumsal yapıyı kapsayacak şekilde yaygın stratejilerin geliştirilmesiyle toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanacağı düşüncesine dayanmaktadır.¹ Öte yandan pozitif ayrımcılık ise, ayrımcılık ile karşı karşıya gelen kesimlere özel olarak geliştirilen ve sunulan politikalar ile bu kesimlerin eşitlenmesini sağlamayı amaçlamaktadır. Pozitif ayrımcı politikalar, ayrımcılığa uğrayan tarafların gündelik pratik ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik kısa dönemli çalışmaların yanı sıra toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlayacak uzun vadeli politikaları da kapsamaktadır.²

¹ İPA. (2021). Kentsel Durum Analizi Raporları - Toplumsal Cinsiyet Politikaları.

Alkan, A. (2015). Kadın Dostu Kentler Eğitici Kiti Toplumsal Cinsiyet Anaakımlaştırma.

Kaşıkcı, A., & İnan, İ. (2019). Kapsayıcı Belediye Yönetişim Karnesi.

² İPA. (2021). Kentsel Durum Analizi Raporları - Toplumsal Cinsiyet Politikaları.

Alkan, A. (2015). Kadın Dostu Kentler Eğitici Kiti Kentsel Hizmetler.

DÜNYADA TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ

Toplumsal cinsiyet eşitliği alanında küresel, ulusal ve il bazında farklı ölçeklerde yapılan endeks çalışmaları yer almaktadır. Kadınların ve kız çocuklarının eşitlik düzeylerini takip eden söz konusu araştırmalar, Türkiye'nin dünya ülkeleri arasında giderek gerileyen bir konumda olduğunu ortaya koymaktadır.

Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü (OECD) tarafından 600'den fazla bölge ve kentin BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarına (SKA) ulaşma hedefleri konusundaki ilerlemeyi ölçen ve ölçüm kriterleri arasında toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin göstergelerin de yer aldığı endeks çalışmasına göre ülkelerin 60 puanlık ortalamasına karşılık Türkiye aldığı 37 puanla son sıralarda yer alan ülkelerden biri olmuştur.³ Toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik 41 puan ile İstanbul'un SKA'lara ulaşabilmesi için yaklaşık 60 puanlık bir ilerleme göstermesi gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili çalışmalardan en kapsamlısı olarak görülen ve Dünya Ekonomik Forumu tarafından hazırlanan Toplumsal Cinsiyet Uçurumu 2023⁴ endeksine göre Türkiye toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda 146 ülke arasında 129. sırada yer almaktadır. Endeksin bölgesel olarak sıralamasında ise Türkiye, Avrasya ve Orta Asya bölgesinde yer alan toplam 10 ülke (Moldova, Belarus, Ermenistan, Kazakistan, Ukrayna, Gürcistan, Kırgızistan, Azerbaycan, Tacikistan, Türkiye) içinde son sırada yer almaktadır. Endeksin 2006 yılında yapılan ilk endeks çalışmasında 105. sırada olan Türkiye'nin gerileyerek bugün yer aldığı sıralama ülkemizde toplumsal cinsiyete dayalı eşitsizliklerin giderek arttığını ortaya koymaktadır. Alt endeksler bazında Türkiye, ekonomik katılım ve fırsat eşitliğinde 133, siyasal güçlenmede 118, sağlık ve hayatta kalmada 100 ve eğitime katılmada ise 99. sırada yer almaktadır.

Türkiye'nin endekslerdeki sıralaması ve puanlaması, ekonomik katılım ve fırsat eşitliği, siyasal güçlenme, sağlık ve eğitim temel başlıklarında kadınlara yönelik hızlı bir şekilde aksiyon alınması gerektiğini ortaya koymaktadır.

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA AMAÇLARINDA KADIN

Dünya nüfusunun yarısını oluşturan kadınlar ve kız çocukları, toplumsal olarak kabul gören roller üzerinden eşitsizliğe maruz kalmaktadır. Bir insan hakkının ötesinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması, daha barışçıl, müreffeh ve sürdürülebilir bir dünyanın oluşturulmasında önemli yapı taşlarından bir tanesidir. Ancak toplumsal cinsiyet eşitsizliği dünyanın her yerinde görülmekte; toplumsal ilerleme ve ekonomik kalkınmayı olumsuz yönde etkilemektedir.

³ OECD. (2020). Measuring the distance to the SDGs in regions and cities.

⁴ World Economic Forum. (2023). Global Gender Gap Report 2023.

Dünyada sürdürülebilir ekonomik büyüme ile çevresel ve sosyal kalkınmayı sağlama konusunda politika ve adımları belirleyen SKA'larda toplumsal cinsiyet eşitliği başlı başına bir hedef olmakla birlikte, kadın ve kız çocuklarının güçlendirilmesi konusu SKA'nın diğer 16 hedefinin 10 tanesinde doğrudan ele alınmaktadır. Toplumun yarısını oluşturan kadın ve kız çocuklarına yönelik politikalar hayata geçirilmeden, dünyada sürdürülebilir kalkınmaya ulaşmak mümkün olmayacaktır.

SKA'lardan beşincisi olan "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği", kadınlar ve kız çocuklarına karşı var olan ayrımcılığı ve eşitsizlikleri ortadan kaldırmayı ve kadınlarla kız çocuklarının toplumsal hayatın her alanına dâhil olabilmeleri için gerekli olan eğitim, istihdam, sağlık, güvenlik gibi alanlarda güçlendirilmesini hedeflemektedir.

BM Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadının Güçlendirilmesi Birimi tarafından 2023 yılında yayınlanan rapor, SKA'da mevcut eğilimlerin devam etmesi durumunda, 2030 yılına kadar dünya nüfusunun %8'inin (340 milyondan fazla kadın ve kız çocuğu) hala yoksulluk içinde yaşayacağını ve 110 milyondan fazla kız çocuğu ve genç kadının okula gidemeyeceğini, iklim değişikliğinin 158,3 milyon kadın ve kız çocuğunu daha da yoksullaştıracığını, her dört kadından birinin orta veya şiddetli gıda güvensizliğine maruz kalacağını ortaya koymaktadır.⁵

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması bağlamında mevcut tablo ve gelecek öngörülerini doğrultusunda, dünyanın da karşı karşıya olduğu pek çok krizin üstesinden kadınları güçlendiren çözümlerle gelinebileceği inancıyla BM tüm dünya ülkelerine acil bir çağrı niteliğinde kadın ve kız çocuklarının güçlendirilmesine yönelik eylemlere dikkat çekmek amacıyla 2024 yılında 8 Mart Dünya Kadınlar Günü temasını "Kadınlara Yatırım Yapın: İlerlemeyi Hızlandırın" şeklinde belirlemiştir.

SKA'lar kapsamında toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanabilmesi için yılda 360 milyar dolara ihtiyaç olduğunu belirten BM Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadının Güçlendirilmesi Birimi, kadınların ekonomik olarak güçlenmesini hızlandıracığı garanti edilen beş konu başlığını kaynak yaratımı, meslek çeşitliliği, zaman yaratımı, güvenlik ve insan hakları olarak belirlemiştir.⁶

⁵ UN Women. (2023). Progress on the sustainable development goals: The gender snapshot 2023.

⁶ UN Women. (2024). Five things to accelerate women's economic empowerment.

<https://www.unwomen.org/en/news-stories/explainer/2024/02/five-things-to-accelerate-womens-economic-empowerment>

TÜRKİYE VE İSTANBUL'DA KADIN

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması açısından en önemli alanların başında gelen **ekonomik eşitsizliklerin kaldırılması** bağlamında İstanbul'da 2022 yılında 15-64 yaş arasındaki kadınların istihdam oranı %36,7; işgücüne katılım oranı ise %42,4 olarak belirlenmiştir.⁷ 15-64 yaş arasındaki kadınlarda işsizlik oranı %13,4, işgücüne dâhil olmayan kadın sayısı ise yaklaşık 3,2 milyon kadardır. İstanbul'da istihdamdaki kadınların yaklaşık %15'i (304 bin kadın) sosyal güvenlik kurumuna kayıtlılık bakımından kayıt dışı olarak çalışmaktadır.

İşgücüne dâhil olmama nedenleri açısından Türkiye genelinde yapılan araştırmalar, 21 milyon kadar kadının işgücüne dâhil olmadığını; bunun da yarısına yakınının (~9 milyon) ev ve bakım işleriyle meşgul olmasından dolayı iş hayatına dâhil olamadıklarını ortaya koymaktadır.⁸ TÜİK verilerinde aynı istatistiğin erkekler için belirlenmemiş olması, işgücüne dâhil olmama sebepleri içerisinde ev-bakım işleri bakımından cinsiyetler açısından bir karşılaştırma yapılmasını mümkün kılmamaktadır.

Öte yandan 2021 yılında yapılan Türkiye Aile Yapısı Araştırma sonuçları, kadınların çalışması ve sosyal hayata katkı sağlamasının değerli olduğu görüşüne sahip olan bireylerin oranının %82,6 olduğunu ortaya koyarken, toplumda aile geçimi için zaruri değilse kadının çalışmaması gerektiğini düşünenlerin oranı %49,9, kadının asli görevinin çocuk bakımı ve ev işleri olduğunu düşünenlerin oranı %35,8, çalışan kadınların ev ile ilgili sorumluluklarını ihmal edeceğini düşünenlerin oranı ise %27,7 olarak ortaya çıkmıştır. Bunların yanı sıra, toplumda kadının çalışmasına yönelik algı ölçümlerine göre yaklaşık %13,9'luk bir kesim kadının çalışmasını geleneklere aykırı bulurken, %8,3'lük bir kesim ise sadece eğitilmiş kadınların çalışması gerektiğini düşünmektedir.⁹

Aynı araştırmada, günümüzde halen kadına biçilen ana rolün bakım emeği olduğu ortaya çıkmaktadır. Toplumsal cinsiyet politikalarının temel kavramlarından biri olan bakım emeği, kadınların iş gücüne katılımının önündeki önemli engellerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bakım emeği "Çocuklar, yaşlılar, hasta ve engelliler gibi bakıma bağımlı grupların yanı sıra sağlıklı yetişkinlerin de fiziksel, sosyal, zihinsel ve duygusal açıdan ihtiyaç duydukları bakım hizmetlerinin sağlanması" olarak tanımlanırken; bu hizmetlerin üretim ve tüketim biçiminde iktisadi bir faaliyet olarak gerçekleştirilmesi ise bakım ekonomisi olarak tarif edilmektedir. Toplumsal cinsiyet rolleri nedeniyle bakım emeğinin eşit olmayan bir biçimde ve ücretsiz olarak büyük oranda kadınlar tarafından sağlanması, özellikle ülkemizde kadınların ekonomiye katılımları konusun-

⁷ TÜİK (2023). İşgücü istatistikleri bölgesel sonuçları.

⁸ A.G.E.

⁹ TÜİK (2023). İstatistiklerle Kadın.

da önemli bir sorun olarak görülmektedir.¹⁰ İstatistiklerle Kadın araştırmaları, toplumun %94,4'ünün çocuk bakımından kadınların sorumlu olduğunu; yemek yapma, çamaşır-bulaşık yıkama, günlük-haftalık ev toparlaması/temizlemesi, sofranın kurulması/kaldırılması gibi hane halkının tamamını ilgilendiren işlerin sorumluluğunun ise %80 oranında kadınlarda olduğunu düşündüklerini belirlemiştir.¹¹ İstanbul'da Veriye Dayalı Yönetim Modeli Araştırması'nda¹² 50.000 hane ile gerçekleştirilen çalışma sonuçları da, 0-6 yaş çocuğun olduğu hanelerde günlük hayatta çocuğun bakımıyla %94,5 oranla annenin; %7,4 oranla da babanın ilgilendiğini ortaya koymaktadır.

Araştırmada 2022 yılında İstanbul'da işgücüne dâhil olmayan kadınların %48'i ev işleri ile meşgul olmalarından dolayı işgücüne katılamadıklarını belirtmiştir.¹³ Toplumsal cinsiyet eşitsizliği kaynaklı bakış açısı, hane ve aile bakımına zaman ayrılması konusunda kadınların işgücüne dâhil olmalarını olumsuz yönde etkilediği kadar, işgücünde yer alan kadınların da bakım emeği yükü nedeniyle çifte mesai olarak adlandırılan yapıya maruz bırakılmalarına sebep olmaktadır. Buna göre, istihdamda olmayan kadınların ücretli ve ücretsiz çalışma süresi yaklaşık 5 saat iken istihdamdaki kadınlarda bu süre yaklaşık 8 saate yükselmektedir. Öte yandan, kadınlar hane ve aile bakımına erkeklerden yaklaşık olarak 5 kat daha fazla zaman ayırmakta; bakım emeği dâhil günlük ücretli ve ücretsiz toplam çalışma saatleri gözüne alındığında, kadınların erkeklerden daha fazla çalışmakta olduğu görülmektedir (erkekler 5,28 saat, kadınlar 5,85 saat).¹⁴

Toplumsal cinsiyet eşitliğiyle ilgili bir diğer önemli konu **siyasal güçlenme** olarak görülmektedir. Kadınların söz sahibi olma, temsil edilme ve temsil etme hakkı her ne kadar yasalarla güvence altına alınmış olsa da uygulamada kadınların erkeklerden çok daha düşük oranlarda temsil edildiği bilinen bir gerçektir. Geçtiğimiz 2023 yılında gerçekleştirilen seçimlerde milletvekilliği için gösterilen adayların sadece dörtte birini kadınlar oluşturmuştur.¹⁵ TBMM'de kadınların temsil oranı geçtiğimiz yıllara göre artış göstermekle birlikte beş dönemdir %17 seviyelerinde olan kadın temsiliyeti 2023'te %20'ye çıkmıştır.¹⁶ Parlamentolar Arası Birlik'in (IPU) istatistiklerine göre,¹⁷ 27. Yasama Döneminde dünya sıralamasında %17,4 oranla 133. sırada yer alan Türkiye, yeni dönemle birlikte 120. sıraya yükselmiş olmasına karşılık halen daha dünya ortalama-

¹⁰ İPA. (2021). Kentsel Durum Analizi Raporları - Toplumsal Cinsiyet Politikaları.

İlkkaracan, İ. (2017). Mor Ekonomi Sürdürülebilir Kentler Yolunda Kadınların Eşit Ekonomik Katılımı İçin Bir Strateji. In TESEV Sürdürülebilir Kalkınma Politika Notları Sürdürülebilir Kentleri Desteklemek Sürdürülebilir Kent için Kadın Katılımı.

¹¹ TÜİK. (2023). İstatistiklerle Kadın.

¹² İBB Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı. (2023). İstanbul'da Veriye Dayalı Yönetim Modeli Araştırması.

¹³ TÜİK. (2023). İşgücü İstatistikleri Bölgesel Sonuçları.

¹⁴ TÜİK. (2015). Zaman Kullanım Araştırması.

¹⁵ YSK. (2023). 14 Mayıs 2023 Cumhurbaşkanı ve 28. Dönem Milletvekili Genel Seçimleri Seçim İstatistikleri Bülteni.

¹⁶ TÜİK. (2023). Cinsiyete göre milletvekili sayısı ve Meclisteki temsil oranı, 1935-2023.

¹⁷ Inter-Parliamentary Union. (2024). Monthly ranking of women in national parliaments. <https://data.ipu.org/women-ranking?month=2&year=2024>

sının (%26,7)¹⁸ altında yer almaktadır. İstanbul milletvekilleri arasındaki %40 kadın oranı ise Türkiye ve dünya ortalamasının üstündedir.

Kadınların yerel yönetimler bazında temsiliyetleri incelendiğinde, İBB'nin bugüne kadar hiç kadın belediye başkanı olmadığı ortaya çıkmaktadır. Öte yandan 2019 yerel seçimlerinde İstanbul'daki ilçe belediye başkanlıklarına seçilen kadın oranı ve ilçe belediyelerindeki kadın meclis üyesi oranı ise %18 ile sınırlı kalmıştır.¹⁹ Mahalle muhtarlıklarında ise 2019 yılında 142 kadın muhtar seçilmiş olup kadınlar tüm seçilmiş muhtarların %15'ini oluşturmaktadır.²⁰

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasında önemli başlıklardan bir diğeri olan **sağlık ve hayatta kalma** ile ilgili kadınların hayatlarının güvence altında olma konusu dünyada ve özellikle ülkemizde son yılların en çok tartışılan gündem maddelerinden biri haline gelmiştir. Kadına yönelik şiddet - özellikle yakın partner şiddeti ve cinsel şiddet - önemli bir halk sağlığı sorunu ve kadınların insan haklarının ihlali olarak görülmektedir. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından yapılan tahminler, dünya genelinde kadınların yaklaşık üçte birinin yaşamları boyunca fiziksel ve/veya cinsel yakın partner şiddetine ya da partner dışı cinsel şiddete maruz kaldığını ortaya koymaktadır.²¹ OECD tarafından yapılan çalışmalar ise, Yeni Zelanda, Amerika Birleşik Devletleri ve Türkiye'de kadınların üçte birinden fazlasının bir partner tarafından şiddete maruz kaldığını bildirmektedir.²²

BM Nüfus Fonu (UNFPA) ve Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu (TKDF) tarafından TKDF Ev İçi Şiddet Acil Yardım Hattı 2007-2021 Yılları Arası Verilerinin İstatistiksel Analizi Raporu Türkiye'de kadına yönelik şiddete dair çarpıcı rakamları ortaya koymaktadır.²³ Buna göre:

- Şiddete maruz bırakılanların %80'i kadındır,
- Şiddete en çok maruz kalan kişilerin %42'sini 31-55; %37'sini ise 19-30 yaş aralığı oluşturmaktadır,
- Şiddet uygulayanların %90'ı erkektir,
- Fiziksel şiddete maruz kalanların %79'u kadındır ve faillerin %68'i eşlerdir,
- Duygusal şiddete uğrayanların %76'sı kadındır,

¹⁸ Inter-Parliamentary Union. (2024). Gender Equality. <https://www.ipu.org/impact/gender-equality>

¹⁹ TÜİK. (2019). Mahalli İdareler Seçim Sonuçları.

²⁰ İBB, Muhtarlıklar ve Gıda Dairesi Başkanlığı. (2022). Kurum Görüşü.

²¹ WHO. (2021). Violence against women. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women>

²² OECD. (2019). Gender, Institutions and Development Database. <https://oe.cd/ds/GIDDB2019>

²³ TKDF, UNFPA. (2023). TKDF Ev İçi Şiddet Acil Yardım Hattı 2007-2021 Yılları Arası Verilerinin İstatistiksel Analizi.

- Ekonomik şiddete maruz bırakılanların %95'i kadındır,
- Bildirilen şiddet vakalarının %8'ini oluşturan cinsel şiddete maruz bırakılanların %73'ünü kadınlar (936 kişi), %11'ini kadınlar ve çocuklar (142 kişi) ve %10'unu kız çocukları oluşturmaktadır (125 kişi).

Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu tarafından yapılan çalışmalara göre kadın cinayetlerinin %15,5'lik oran ile en yüksek olduğu İstanbul'da, sadece 2023 yılında 49 kadının öldürüldüğü belirlenmiştir.²⁴ Ülke genelinde 2023 yılında saptanan kadın cinayetlerinin %23'ünün sokak, işyeri vb. kamuya açık alanlarda; %65'inin ise evde gerçekleşmiş olması, kamusal alanların ötesinde de önlemlerin alınması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Kamusal alanda olduğu kadar özel alandaki şiddetin yasaklanması adına kadına yönelik ev içi şiddetin önlenmesinde kamuya müdahale etme görevi tanıyan, İstanbul Sözleşmesi olarak bilinen Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin ilk imzacılarından olan Türkiye, 2021 yılında söz konusu sözleşmeden çıkmıştır.²⁵ İstanbul Sözleşmesi, fiziki ve cinsel şiddetin yanı sıra tehdit, zorlama gibi acı veren her türlü eylemin de şiddet tanımına dâhil olmasını; ayrıca 18 yaşından küçük kız çocuklarının da kadın statüsüne alınarak sözleşme kapsamına dâhil edilmesini sağlayarak kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet ile mücadelede önemli bir noktada yer almaktaydı.

İstanbul'da Veriye Dayalı Yönetim Modeli Araştırması'nda²⁶ katılımcılara belirli durum ve ortamlarda hissettikleri güven derecelerine yönelik sorularla alınan cevapların sonuçlarına göre ankete katılan toplam 5474 kadından 1075'i (%20) evde yalnız yaşadığını ve kendini güvende hissetmediğini belirtirken, hane bireyleri ile birlikte yaşayıp kendini güvende hissetmediğini belirten 774 kişi (%14) olmuştur. Yakın çevre ve sokakta güvende hissetmeyle ilgili olarak ise 1139 kadın (%21) gündüz saatlerinde, 1894 kadın (%35) ise gece saatlerinde kendilerini güvende hissetmediklerini ifade etmişlerdir. İstanbul'da kendini güvende hissetmeyle ilgili olarak ise gündüz saatlerinde 1453 kadının (%26) gece saatlerinde ise 1934 kadının (%35) kendilerini güvende hissetmedikleri tespit edilmiştir. Aynı araştırma sonucunda, 5474 kadından 1452'si (%26) yaşadıkları mahallede sözlü; 1257'si (%23) ise fiziksel tacizin yaşandığını belirtmişlerdir.

²⁴ Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu. (2024). 2023 Yıllık Veri Raporu. <https://kadincinayetleriniidurduracagiz.net/veriler/3088/2023-yillik-veri-raporu>

²⁵ 20 Mart 2021 tarihinde yayınlanan 3718 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile Sözleşmenin Türkiye adına feshedilmesine karar verilmiş, fesih kararı 1 Temmuz 2021 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

²⁶ İBB Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı. (2023). İstanbul'da Veriye Dayalı Yönetim Modeli Araştırması.

Kız çocukları ve kadınların bilgi edinme, dünyayı yorumlayabilme, meslek edinme, ekonomik özgürlüğünü kazanabilme, bağımsız özgür bireyler olabilmeleri açısından en temel adımlardan birisi de **eğitime katılımıdır**. Bunun ötesinde insan haklarının eşitlik ilkesi gereği eşit eğitim almak kız çocukları ve kadınların temel haklarından birisidir.

Eğitim alanındaki temel kriterlerden biri olan okuryazarlıkla ilgili olarak, Türkiye’de okuryazar olmayanların büyük çoğunluğunu kadınlar oluşturmaktadır. Okuma yazma bilmeyenlerin cinsiyetlere göre dağılımı incelendiğinde, kadın ve erkek arasındaki makasın açıldığı görülmektedir. Türkiye’de 6 yaş ve üstünde okuma yazma bilmeyenler içerisinde kadınların oranı 2008’de %80 iken bu oran 2022’de %85’e; İstanbul’da ise 2008’de %83 iken 2022’de %86’ya çıkmıştır. Bir diğer çarpıcı durum ise okuma yazma bilmeyen kadınların oranının İstanbul’da Türkiye’dekine göre daha yüksek olmasıdır. 2022 verilerine göre 6 yaş ve üstünde yaklaşık 200 bine yakın kadın okuma ve yazma bilmemektedir.²⁷

Yüksekokul veya fakülte, yüksek lisans, doktora bitirme oranları bakımından İstanbul’da durum Türkiye’dekine göre daha iyidir. Türkiye’de 2008 yılında yüksekokul veya fakülte bitiren kadın oranı %39 iken 2022’de bu oran %48’e yükselmiştir. İstanbul’da ise 2008 yılında yüksekokul veya fakülte bitirenlerde kadın oranı %44,5 iken 2022’de bu oran %51’e yükselmiştir.

İSTANBUL VİZYON 2050 STRATEJİK PLANLAMA ÇALIŞMALARINDA KADINA YÖNELİK POLİTİKALAR

2050 yılı için "Hayatın tüm çeşitliliğiyle canlı ve özgür olduğu, herkesin iyi yaşadığı bir dünya şehri, İstanbul" vizyonuyla hazırlanan İstanbul Vizyon 2050 Strateji Belgesi’nin yedinci teması olan "Eşit ve Özgür Toplum" altında "Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Hayatın Her Alanında ve Her Düzeyde Sağlamak" amacıyla kadınların toplumsal ve ekonomik açıdan güçlendirilmelerini sağlayacak hedefler belirlenmiştir. Kentsel olanaklara erişimin artırılması, karar alma süreçlerine katılımlarının sağlanması, ekonomik eşitsizliklerin giderilmesi, şiddet ve istismarın önlenmesi, eğitim olanaklarının iyileştirilmesi gibi ana alanlarda belirlenen hedefler ile 2050 yılında İstanbul’da her alanda toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması amaçlanmaktadır.

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin kentsel yaşamda daha adil bir yaşamın vazgeçilmez bir unsuru olduğu göz önünde bulundurularak, İstanbul Vizyon 2050 Strateji Belgesi’nin bir sonraki adımı olan Vizyon 2050 Eylem Plan’ında, kadın ve kız çocuklarına yönelik farklı alanlarda eylemler yer almış; eğitimden sağlığa, ulaşımdan istihdama, yönetişimden ekonomiye pek çok konuda belirlenen

²⁷ TÜİK. (2023). Ulusal Eğitim İstatistikleri.

eylem planlarında toplumsal cinsiyet eşitliği vurgulanmıştır. Böylelikle kadınlar ve kız çocuklarının yaşadığı sorunların birbirinden bağımsız bir biçimde ele alınmasının meydana getirebileceği ilişkisellik problemlerinin önüne geçilmiş olacaktır. Başka bir biçimde ifade etmek gerekirse, kadınlar için yaratılacak istihdam olanaklarının kadınlara sağlanacak sağlık olanaklarından ve kadınların eğitim olanaklarından yararlanma düzeylerinden bağımsız bir biçimde ele alınmasının önüne geçilecektir.

KADIN DOSTU KENT YOLUNDA İSTANBUL

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin yoğun bir şekilde yaşandığı yerel düzey seviyesinde, kentlerin ve kentsel hizmetlere kadınların adil ve kapsayıcı bir şekilde erişebilmelerinin sağlanması konusunda yerel yönetimlere büyük görevler düşmektedir. Kadınların sağlık, eğitim, istihdam olanaklarına erişimi ile kentsel hizmetlerden yararlanmasını adil ve kapsayıcı bir biçimde ele alarak, insan haklarını güvence altına alacak mekanizma ve karar alma süreçlerine katılımını sağlayan ve böylece kentsel yaşamın tüm alanlarında eşit bir şekilde yer almalarını sağlayan kentler "kadın dostu kent" olarak tarif edilmektedir.²⁸ Bir kentin kadın dostu kent olarak nitelendirilebilmesi için öncelikle tüm plan ve politikaların toplumsal cinsiyet eşitliği yaklaşımıyla hazırlanması ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin giderilmesine yönelik olarak ihtiyaçlara cevap verecek yerel hizmetlerin üretilmesi gerekmektedir.

İBB son yıllarda kadın dostu bir kent olma hedefi ve kadınları kentsel yaşamın her alanına dâhil ederek toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklı sorunları gidermek ve kadını her alanda güçlü kılabilmek için pek çok adım atmış olup; çalışmalarına devam etmektedir. Kentsel düzeyde kadınlar başta olmak üzere İstanbul'da tüm bireyleri eşitleyici politikaların oluşturulması ve kadınların eşit haklara kavuşması konusunda bir yol haritası niteliğindeki 2021-2024 Yerel Eşitlik Eylem Planı çalışmaları İBB tarafından titizlikle yürütülmüş olup eylem planı çerçevesinde belirlenen öncelikli müdahale alanlarına yönelik çalışmalara devam edilmektedir.

Ekonomik eşitsizliklerin kaldırılması kapsamında önemli bir adım olan istihdam ile ilgili olarak, 2019'dan bu yana İBB bünyesinde çalışan kadın sayısında %36'lık bir artış gerçekleştirilmiş; İBB çatısı altında daha önce fırsat verilmemiş 12 meslek dalında kadınlara görev verilmiştir. Otobüs şoförü, tren sürücüsü, cankurtaran, denizci gibi pozisyonlarda ilk kez kadınların istihdamı sağlanmıştır. Bu kapsamda 2019'dan bugüne kadar 81 otobüs şoförü, 226 tren sürücüsü, 19 gemici, 73 saha otopark personeli, 35 istasyon sorumlusu/amiri, 64 kent

²⁸ T.C. İçişleri Bakanlığı. (2008). Kadın Hakları ve Yerel Yönetimler - Kadın Dostu Kentlere Doğru.

temizlik işçisi ve 9 sayaç okuyucusu olmak üzere toplam 507 kadın ilk defa bu görevlerde istihdam edilmiştir. Bunun yanı sıra, kadın istihdamını artırmak ve bu konuda örnek olmak adına İBB tarafından hayata geçirilen ve bugüne kadar açılan toplam 11 kent lokantasında sadece kadınlar çalışmaktadır. Öte yandan, toplumsal olarak cinsiyet rollerinin biçildiği meslek gruplarından biri olarak görülen marangozluğa yönelik olarak İBB tarafından gerçekleştirilen Temel Marangozluk Eğitim Atölyesi ile 104 kadına eğitim verilmiş; böylelikle farklı meslek dallarının da kadınlar için erişilebilir hale getirilmesi adına önemli bir diğer adım atılmıştır.

Resim 1. Çımacı Kadınlar

Resim 2. Kadın Tramvay Sürücüsü

Ekonomik ve sosyal anlamda dezavantajlı olan kadınların güçlenmesi amacıyla İstanbul'daki kadın kooperatiflerinin kapasitelerinin geliştirilerek sürdürülebilir girişimlere dönüşmesi amacıyla İBB tarafından 3 Kadın Emeği Üretim Atölyesi ve 1 Kadın Emeği Dükkanı hizmete açılmıştır. Feshane'de açılan Kadın Dayanışma Pazarı ile 17 farklı günde 200 kadın girişimcinin ürettiği 1362 ürünün satışının gerçekleşmesi sağlanmıştır. Memleket Günlerinin düzenlendiği Yenikapı Etkinlik alanında ise 56 farklı günde 32 kadın girişimcinin satış yapmasına destek olunmuştur.

Resim 3. Kadın Emeği Pazarı

İBB tarafından kadın istihdamının desteklenmesi kapsamında hayata geçirilen bir diğer önemli eylem ise Yuvamız İstanbul projesi olmuştur. 2020'den bu yana İstanbul'da 10 bine yakın çocuk kapasiteli 100 Yuvamız İstanbul Merkezi, kadınların çocuklarını güvenle bırakarak işgücüne katılmaları yönünde önemli bir adım olmuştur. Bunun yanı sıra, Yuvamız İstanbul merkezlerinde kadınlara pozitif ayrımcılık yapılarak, merkezlerdeki çalışanların %98'ini kadınlar oluşturmuştur.

İBB tarihindeki ilklerden olan Bölgesel İstihdam Ofisleri ile kadınların istihdamına yönelik olarak "Entegrasyon Projesi" hayata geçirilmiş; kadınların ekonomik açıdan güçlenmesi amacıyla; sosyal destek mekanizmalarından yararlanan kadınlara yönelik bütünlüklü çalışmalar gerçekleştirilerek, kadınların istihdama katılmaları konusunda Bölgesel İstihdam Ofisleri ile işbirliği yapılmıştır. Bu kapsamda bugüne kadar yaklaşık 72 bin kadın Bölgesel İstihdam Ofisleri aracılığıyla çeşitli sektörlerde işgücüne katılmış; istihdam edilenlerin %75'ini ise yoksulluğun erkeklere göre daha belirgin olarak yüksek görüldüğü 34 yaşına kadar olan kadınlar oluşturmuştur.

Yerel yönetimlerde kadınların görev almasını toplumsal cinsiyet eşitliği bağlamında önemli bir politika olarak benimseyen İBB 2019 yılından sonra bünyesi altındaki kadın yönetici sayısında %148'lik bir artış sağlamıştır. İBB'de 2014-2017 yılları arasında görev yapan 24 daire başkanından 2'si (%8,3), 94 şube müdüründen 8'i kadındır (%8,5).²⁹ Yöneticiler arasındaki kadın oranı 2019 yılında %19'a, 2022 yılında ise %28'e yükselmiştir.³⁰ İBB yönetiminde mevcut durumda görevde 2 kadın genel sekreter yardımcısı bulunmaktadır.

İstanbul'da yaşayan her yaştan ve kesimden kadının katılımıyla kadınların yaşadıkları sorunlar ve çözümlerinin konuşulduğu buluşmalarda kadınların yaşadıkları ilçede kilit bir rol oynadığı görülmüştür. Bu kapsamda kamu politikaları geliştirilirken kadınların katılımının artırılması adına 38 ilçede 2.563 kadınla 47 Kadın Buluşması gerçekleştirilmiştir.

Kadınların sağlıklı ve iyi olma hallerini özellikle önemseyen İBB, İstanbul'da yaşamlarını sürdüren kadınların sağlık, sosyal hizmet, kültürel etkinlikler, istihdam, eğitim ve spor gibi birçok farklı alanda sosyal ve fiziksel iyilik hallerini desteklemek amacıyla İstanbul'da 7 İBB Kadın Merkezi açarak 2022 yılından bugüne kadar toplam 5.611 kadına hizmet vermiştir. Öte yandan İBB tarafından hayata geçirilen Kadın Destek Hattı ile şiddete maruz bırakılan/şiddete maruz kalma tehlikesi altında olan kadınlara sosyal, hukuksal ve psikolojik anlamda 7 gün 24 saat ve birçok farklı dilde (Türkçe, Kürtçe, Arapça, İngilizce) hizmet veren Kadın Destek Hattı, 2020 yılından bugüne kadar toplam 5.483 kişiye hizmet sağlamıştır.

Resim 4. Kadın Destek Hattı

ŞİDDETİN KARŞISINDA KADINLARIN YANINDAYIZ!

KADIN DESTEK HATTI
444 80 86

Şiddete uğruyor ya da şiddet riski altında yaşıyor olabilirsiniz.
Şiddet asla sizin suçunuz değil. **UTANMAYIN!**
Sizinle aynı durumu yaşayan pek çok kadın var. **SAKLAMAYIN!**
Sizi desteklemek için İBB olarak yanınızdayız. **KORKMAYIN!**
Destek olabileceğimiz her şey için bizi **ARAYIN!**

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

16 MİLYON İÇİN Çalışıyoruz

²⁹ Sancar, S. (2018). Siyasal Kararlara Katılımda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği.

³⁰ İBB. (2024). Bütçe ve Yatırımlar-Performans Programları.

<https://ibb.istanbul/ibb/butce-ve-yatirimlar/#performans-programlari>

Kadınların şiddet biçimleri arasında ifade etmekte zorlandıkları, cinsel şiddete dair özelleştirilmiş bir birim ihtiyacından yola çıkarak Cinsel Şiddete Karşı Mücadele Merkezi; Bağcılar İBB Kadın, Bakırköy İBB Kadın ve Üsküdar İBB Kadın merkezlerinde hizmet vermektedir. Şiddetten kaçan ve bağımsız bir yaşam inşa etme amacıyla İstanbul'a gelen/İstanbul'dan giden kadınlara bir geçiş noktası olan Büyük İstanbul Otogarı'nda şiddet özelinde yüz yüze görüşme yapılarak danışmanlık hizmeti alınabilecek Otogar Danışma Birimi kurulmuştur. Söz konusu merkezin kadına yönelik şiddetle mücadelede önemli bir yer tuttuğu değerlendirilmektedir.

Kadına yönelik şiddet konusunda İBB tarafından başlatılan önemli bir hizmet ise Kadın Dayanışma Evleridir. Şiddete maruz kalan/şiddete uğrama tehlikesi altında olan kadınlara ve varsa çocuklarına yönelik geçici barınma desteğinin sağlandığı Kadın Dayanışma Evleri'nde bugüne kadar toplam 256 kadın 228 çocuk barınmış; bu süreçte kadınları sosyoekonomik ve psikososyal bağlamda güçlendirme odaklı mesleki çalışmalar yürütülmüştür. 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Günü Etkinlikleri kapsamında, toplam 16 farklı ilçede, 20 noktada 3.469 kadının katılımı ile etkinlikler gerçekleştirilmiştir. Öte yandan kadın sığınma evi (Kadın Dayanışma Evleri) hizmetinden faydalanıp yeni bir düzen kurma girişiminde bulunan kadınlara İBB tarihinde ilk defa nakdi destek sunulmaya başlanmıştır.

Kadın sağlığı ile ilişkili olarak İstanbul Aile Danışmanlık ve Eğitim Merkezi (İSADEM) ve İBB Kadın merkezlerinde regl danışmanlığı birimleri kurularak, 3.068 kadına bu dönemle ilgili eğitim, seminer ve danışmanlık hizmeti ile bedensel ve ruhsal destek hizmetleri sağlanmıştır. Ayrıca, kadınların karşı karşıya oldukları en temel sağlık risklerinden biri olan meme kanseri ile mücadele kapsamında Sağlık Hizmetleri Dairesi Başkanlığı'nın 40 yaş ve üzeri vatandaşlara sunduğu mamografi hizmeti ile 2023 yılında 1.288 kişiye mamografi hizmeti sağlanmıştır.

Ülkemizin içinde bulunduğu ekonomik koşullar ve hayat pahalılığının kadınlar üzerindeki bir yansıması olan regl yoksulluğu ile mücadele kapsamında hijyenik ped satın alabilmenin bir lüks değil temel sağlığa ilişkin bir ihtiyaç olması nedeniyle 2023 yılında İstanbul'da sosyo ekonomik anlamda desteğe ihtiyacı olan kadınlara toplam 136.719 hijyenik ped sağlanmıştır.

Kadınların öz değerlerini görebilmesi ve zihinsel olarak güçlenmesi amacıyla savunma ve mücadele etme mekanizmalarını geliştirmeye yönelik 47 kadınlara Öz Savunma Atölyeleri gerçekleştirilmiştir.

İstanbul'da Mor Haritam ile kadınların ihtiyaç duyduğu tüm hizmetleri ve güvenli alanları kolaylıkla görebilecekleri toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı ve veriye dayalı bir sistem oluşturulmuştur. Öte yandan İBB tarihinde ilk kez Mor Tır Hareketi ile kadınların ruh ve beden sağlıklarını koruma, yaşam koşullarını iyileştirme konularında 23 ilçede 28 farklı noktada grup eğitimi ve el sanatları atölyeleri düzenlenerek 60 etkinlik yapılmış, 1758 kadın ve 1957 çocuğa hizmet verilmiştir.

İstanbul'da yaşayan annelerin sosyal hayata katılımlarını artıracak Anne Kart'lar ile bugüne kadar 650 bin anne 0-4 yaş arasındaki çocuklarıyla toplu taşımada 142 milyondan fazla ücretsiz yolculuk gerçekleştirmiştir.

Resim 5. Anne Kart

Kadın ve kız çocuklarının eğitim olanaklarından adil ve kapsayıcı bir şekilde faydalanmaları amacıyla, İstanbul dışından gelen üniversite öğrencileri için içinde bulunduğumuz ekonomik koşullar ve yüksek barınma maliyetleri göz önünde bulundurularak İBB tarafından 8 tane kız öğrenci yurdu inşa edilmiştir. Öte yandan, Sen Oku Diye projesi ile ilköğretim, lise ve rehabilitasyon merkezlerinde okuyan, ebeveyn kaybı yaşamış, engel durumu bulunan, şehit ya da gazi çocuğu olan 416.525 öğrenciye 179 milyon TL tutarında maddi destek sağlanmıştır. Ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencileri için de 2019 yılından itibaren geri ödemesiz olarak verilen burslar, kadınların eğitim hayatına dâhil olmaları açısından büyük bir önem taşımaktadır. Genç Üniversiteli destekleri kapsamında toplam 300 bin öğrenciye 1,5 milyar TL'yi bulan burs sağlanmıştır.

İBB tarafından İstanbul'da yapılan bu çalışmaların yanı sıra, 6 Şubat 2023'te meydana gelen Kahramanmaraş merkezli depremler sonucunda AFAD tarafından İBB, Hatay iline yardım faaliyetlerini sürdürmek amacıyla görevlendirilmiştir. Hatay'a destek faaliyetleri kapsamında kadınlar özelinde; Samandağ ve Antakya'da İBB Kadın birimleri oluşturulmuş, gezici İBB Kadın (Mor Otobüs) tahsis edilmiştir. Ayrıca bir çadırdaki Kadın Emegi Üretim Atölyesi kurulmuştur.

DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

Toplum tarafından kadınlık ve erkeklik üzerine yaratılan roller ve bu rollerin sonucunda meydana gelen eşitsizlikler, kadınların birçok alanda dezavantajlı bir duruma düşmesine sebep olmuş; toplum olarak kadınlara biçilmiş roller üzerinden kadınlar geri planda tutulmuştur. Bu durum küresel ölçekte halen mücadele edilen ciddi bir kriz olmakla birlikte, kentsel ölçekte toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifini göz ardı eden yaklaşımlar ise kadınların kentsel yaşama dâhil olmaları önünde engeller oluşturmuştur.

Kadınların karşı karşıya olduğu engelleri, şiddeti ve adaletsizliği ortadan kaldırmak için eğitimden istihdama, sağlıktan kentsel hizmetlere, güvenlikten barınmaya pek çok alanda bütüncül bir yaklaşım sergilenmesi gerekmektedir. Bu kapsamda toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına yönelik sağlam ve etkili mevzuat ile bu mevzuat doğrultusunda hazırlanacak eylem planları ve hayata geçirilecek projelerin yanı sıra negatif farklılıklara sebep olan kişi, kurum ve mekanizmaların dönüşümünün sağlanması gerekmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik atılacak adımların merkezden çok yerel düzeyde üretilmesi ve etkilerinin ölçülmesi, değerlendirilmesi ve izlenmesi söz konusu politikaların ülke geneline yayılmasına da ön ayak olunacaktır.³¹

Toplumsal cinsiyet, cinsiyetler arasındaki güç ilişkileri ve eşitsizliklere dayanan ve çözülmesi zor bir konu olmakla beraber toplumsal cinsiyet eşitliğini temel alan İstanbul Vizyon 2050 Strateji Belgesi gibi bir üst politika belgesinin ve bu belge ile paralel Vizyon 2050 Eylem Planı ve Yerel Eşitlik Eylem Planı gibi planların varlığı, toplumsal cinsiyet eşitliğinin tesis edilmesi konusunda İBB'nin elini güçlendirmektedir. Bu kapsamda bugüne kadar İBB tarafından gerçekleştirilen çalışmalar neticesinde pek çok kazanım elde edilmiştir.

Kadınların güçlenmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin İstanbul'da sağlanabilmesi için İstanbul Vizyon 2050 Strateji Belgesi, Vizyon 2050 Eylem Planı ve Yerel Eşitlik Eylem Planı doğrultusunda:

- Kadın oranının düşük olduğu iş kollarına yönelik mesleki eğitimler çeşitlendirilmeli ve artırılmalı,
- Kadın kooperatifleri ve girişimci kadınlara destekler artırılmalı,
- İstanbul'da el emeği ile geçimini sağlayan kadınlara yönelik satış kanalları çeşitlendirilmeli, yaygınlaştırılmalı ve artırılmalı,

³¹ İBB. (2023). Yerel Eşitlik Eylem Planı 2021-2024.

Kavas A. (2018). Karşılaştırmalarla 81 İl için Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Karnesi 2018.

- Yuvamız İstanbul merkezleri artırılmalı ve yaygınlaştırılmalı; ayrıca kadınların sosyal hayata katılımını teşvik etmek amacıyla çocuklarını kısa süreli bırakabilecekleri mola merkezleri açılmalı,
- Kadınlara yönelik ücretsiz kültür ve sanat etkinlikleri yaygınlaştırılmalı ve/veya kültür sanat etkinliklerinde kadınlara özel indirimli/ücretsiz kota oluşturulmalı,
- Cinsel sağlık ve doğum kontrolü konusunda bilgilendirme, kontrol ve eğitimlerin sağlanmasına yönelik erişilebilir hizmet alanları oluşturulmalı,
- Eğitimde fırsat eşitliğinin ve kız çocuklarının okullaşma oranının artırılması amacıyla ihtiyaç sahibi kız çocuklarına özel eğitim destekleri sağlanmalı,
- Kadın ve kız çocuklarının kendilerini kentin her alanında güvenli hissedecekleri ek uygulamalar hayata geçirilmeli,
- Kadınların siyasal katılımını artırmak, karar süreçlerine dâhil olmalarına olanak tanımak ve istihdamda cinsiyet eşitliğini sağlamak için kadın yönetici sayısı artırılmalı,
- Sağlıklı bir yaşam için kadın ve kız çocukları spor yapmaya özendirilmeli, kadın sporcular desteklenmeli ve spor dalları içerisinde cinsiyet dengesi sağlanmalı,
- Toplumsal cinsiyet kaynaklı ayrımcılıkların önüne geçilmesi için farkındalık çalışmaları yapılmalı,
- Ulaşım da kadınların hareketliliğini artırmaya yönelik katılımcı süreçlerle belirlenecek, kadınların ihtiyaçlarına cevap veren ek uygulamalar geliştirilmeli,
- Afet ve kriz dönemlerine yönelik hizmetlerde toplumsal cinsiyet bakışıyla hareket edilmeli, afet öncesi, sırası ve sonrası süreçlerde kadınların ve kız çocuklarının karşı karşıya kaldığı farklılaşan riskler değerlendirilmeli ve hizmetler bu bakış açısıyla planlanmalıdır.

